

Írások · Falutörténet, IV. fejezet

A NÉPISKOLA ELSŐ ÖTVEN ÉVE, 1868–1918

Az 1868-as népoktatási törvény után egy éven belül megnyílt a kővölgyi iskola. Tanítói, tanulói és hétköznapijai az anyakönyvek tükrében.

Kelt

2016. június

Szerző

Pintér Gábor

Források

Az iskola anyakönyvei 1868–1948 (eredeti, KHGY-I-001–012); Vargha Ignác naplója (másolat); iskolaszéki jegyzőkönyvek 1876-tól.

Letöltés

PDF-változat

Hivatkozás

Pintér Gábor: A népiskola első ötven éve, 1868–1918. Kővölgyi helytörténeti gyűjtemény, 2016.

Negyven évet tanítottam abban az épületben, amelyről ez a fejezet szól, ezért nehéz elfogulatlanul írnom róla. Az iskola 1869 novemberében nyílt meg egyetlen tanteremmel a mai Iskola utcában; első tanítója Vargha Ignác volt, aki 1901-ig, haláláig vezette. Naplója – amelyet az unokája őrzött meg, és amelynek másolata a gyűjteményben van – a legjobb forrás a falu dualizmus kori mindennapjaihoz: feljegyezte az időjárást, a termést, a járványokat és minden tanuló nevét.

Az anyakönyvek szerint az első tanévben 47, 1900-ban 83, 1914-ben 96 gyermek járt az iskolába. A tanítás november elejétől április végéig tartott rendszeresen; nyáron a gyerekek a mezőn dolgoztak, és Vargha többször panaszkodik a „hiányzó aratóseregre”. Az iskolaszék 1876-tól vezetett jegyzőkönyvei megőrizték a tanszerbeszerzések listáját, ezek alapján tudjuk, hogy az első földgömb 1884-ben, az első fal térkép 1889-ben érkezett a faluba.

Népviselőes tabló 1930 körül (Fortepan / Veszprém Megyei Levéltár). Az iskolai ünnepeken Kővölgyön is hasonló csoportképek készültek.

Forrás: Wikimedia Commons, FOTO:Fortepan — ID 58823: Adományozó/Donor: Veszprém Megyei Levéltár/Nemere Péter. · CC BY-SA 3.0

A második tanterem 1908-ban épült, és ekkor kapott az iskola második tanítót is. Az első világháború éveiben a nagyobb fiúk helyettesítették a bevonult férfiakat, az anyakönyvek margóján egyre több a „családi ok miatt hiányzik” bejegyzés. A fejezet az 1918-as tanévvel zárul, amikor a spanyolnátha miatt két hónapra bezárt az iskola.

Az iskola 1948-as államosításáig vezetett anyakönyvek eredeti példányai a gyűjtemény legfontosabb iratai. Aki ősei után kutat, itt szinte biztosan megtalálja őket: 1869 és 1948 között minden kővölgyi gyermek neve szerepel bennük.